

Василь ЦАРУК

заступник директора

ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

ПРОБЛЕМАТИКА ІДЕНТИФІКАЦІЇ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Корпоратизація економіки України стала основною причиною необхідності пошуку інструментів та механізмів формування системи відносин і взаємодії учасників корпоративної структури та захисту інтересів різних груп стейкхолдерів, які пов'язані з її діяльністю. В міжнародній практиці така система отримала назву корпоративного управління (corporate governance), в основі якої покладено змістовні особливості поняття “корпоративна структура”, зокрема, наявність відокремленості прав власності від прав управління корпоративною структурою внаслідок того, що її власність розподілена між значною кількістю стейкхолдерів.

У порівнянні з країнами з розвинутою ринковою економікою, де поняття “корпорація” має чіткі межі та критерії визначення, в Україні відсутній його аналог, внаслідок чого не зовсім зрозумілим є перелік суб'єктів, на яких має бути запроваджена система корпоративного управління. Як відмічають окремі вчені (А.В. Сірко, О.М. Брадул, О.І. Пилипенко, І.П. Васильчук та ін.) використовуване у вітчизняному законодавстві поняття корпорації істотно відрізняється від подібного поняття, що використовується в інших країнах світу. Зокрема, в країнах англо-саксонської системи права поняття “корпорація” прирівнюється до поняття “юридична особа”, на яке також накладається обмеження щодо відповідності притаманним ознакам, які визначаються законодавством таких країн. В той же час, з позиції досліджуваної проблематики більш актуальним питанням є не обґрунтування сутності поняття “корпорація” та пошук його аналогів виходячи з існуючого стану розвитку вітчизняного законодавства, а встановлення об'єктів корпоративного управління, зокрема, визначення видів підприємств, які можуть бути віднесені до корпоративних структур.

Проаналізувавши різні варіанти щодо можливості визначення об'єкта корпоративного управління, тобто наповнення поняття “корпоративні структури”, встановлено необхідність віднесення до його складу окремих видів господарських товариств та об'єднань підприємств, які відповідають набору критеріїв щодо здійснення корпоративного управління:

1. Розподіл прав власності та прав управління корпоративною структурою. Цей критерій є одним із визначальних при віднесенні підприємств до корпорацій в зарубіжних країнах, внаслідок чого в окремих випадках відбувається відхилення інтересів суб'єктів управління корпорацією від її власників, для усунення яких необхідним є запровадження дієвої системи корпоративного управління, яка б дозволила сформулювати набір правил регулювання корпоративних відносин. Виходячи з даного критерію окремі види господарських товариств та об'єднань підприємств не можуть бути включені до складу корпоративних структур, наприклад, приватні підприємства, повні та командитні товариства, асоціації, консорціуми. Вищенаведений критерій закладено у визначення поняття “корпоративне управління”, що наводиться у вітчизняному законодавстві, а також в “Принципах корпоративного управління”, прийнятих організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) (2015 р.), що є одним із найбільш поширених інструментів уніфікації корпоративного управління в світі.

2. Можливість застосування традиційних інструментів корпоративного управління. Виходячи з того, що поняття “корпоративне управління” має зарубіжне походження, при його застосуванні на вітчизняних підприємствах слід враховувати можливість впровадження на них тих інструментів корпоративного управління, які на сьогодні ефективно використовуються в практиці корпорацій в різних країнах світу. Неможливість їх застосування через певні особливості тієї чи іншої організаційно-правової форми управління підприємством або їх об'єднанням слід також вважати однією із причин неможливості їх включення до складу корпоративних структур. Наприклад, для тих господарських товариств, які не відносяться до акціонерних, неможливим є зменшення опортуністичної поведінки менеджменту за рахунок виплати їм премій акціями корпорації, які виникають в результаті їх додаткової емісії.